

Koude Oorlog in humanitaire hotspots

L. Polman

Het beroep van humanitair hulpverlener staat op de vijfde plaats in de top-tien van gevaarlijkste beroepen, na houthakker, piloot, visser en ijzer- en staalconstructiewerker. Het is het enige beroep in het lijstje waarin doden vallen voornamelijk door opzettelijk geweld. Vooral in landen als Afghanistan, Sudan en Somalië wordt het allengs barder en bozer: daar vindt 60 procent van alle geweldsincidenten tegen hulpverleners plaats.

Het Britse *Overseas Development Institute*, een adviesorgaan over internationale hulp, onderzocht de achtergronden van de kidnappings, beschietingen en berovingen en concludeerde dat 'afstraffing van hulporganisaties om politieke of strategische redenen' een doel van de daders is. De 'humanitaire' krijgen ervan langs omdat lokale machten hen linken aan westerse politieke en militaire agenda's. De hulpverleners zelf zeggen dat ze neutraal en onafhankelijk zijn, maar dat is feitelijke flauwekul. De zestien grootste donoren, goed voor 90 procent van de wereldwijde hulpfondsen, zijn – op Japan na – allemaal westers en zo goed als alle grote NGO's zijn dat ook. Slechts 25 procent van al die westerse mensen en middelen gaan naar de armste landen: de rest is bestemd voor landen waar de donoren politieke of militaire belangen hebben. Afghanen, Suda-nezen en Somaliërs zijn over het algemeen misschien wel arm, maar niet achterlijk. Het is niet onlogisch dat groepen als al-Shabaab en Taliban hulporganisaties verdenken van politieke agenda's en hulpverleners zien als westerse spionnen, danwel wandelende zakken losgeld.

Veel van de recente grote crises speelden zich af in islamitische landen, waaronder de aardbeving in het Iraanse Bam in 2003, de tsunami in 2004, de Pakistaanse aardbeving in 2005, Gaza eind 2008, de overstromingen in Pakistan in 2010 en de honger in de Hoorn van Afrika in 2011. Voor het kartel van westerse hulporganisaties is het zuur dat islamitische en Arabische hulpverleners daar welkom zijn en zichzelf niet. De Arabische Florence Nightingales draven dan ook op in steeds groteren getale.

Onder de hulporganisaties die Somalië binnenstroonden toen daar in juli hongersnood was uitgeroepen, waren

de *Arabische Federatie van Artsen*, het *Mohammed Bin Rashid Establishment* uit de Verenigde Arabische Emiraten en de *Deniz Feneri Associatie* uit Turkije. Uit Saoedi-Arabië vlogen vrachtvliegtuigen vol jam en kaas binnen en Qatar zond duizenden kilo's dadels. Dat vinden de Somaliërs veel lekkerder dan die eeuwige zakken Amerikaanse hulprijst. En waar westerse hulporganisaties kampen met bezuinigingen, exploderen juist de budgetten voor moslimhulp. De Rode Halve Maan in Qatar zag dankzij de hongercrisis in de Hoorn zijn jaarlijks budget stijgen van krap 250.000 naar meer dan 45 miljoen dollar en de Turkse hulporganisatie IHH ging van 600.000 dollar naar meer dan 20 miljoen. Inzamelingsacties op tv in Qatar en de VAE brachten respectievelijk 6,8 en 50 miljoen dollar op, collectes in winkelcentra in Koeweit 290.000 dollar en de leden van de *Organization of Islamic Cooperation*, bijeen in spoedvergadering, reserveerden 350 miljoen dollar. Het zijn bedragen waar westerse hulporganisaties van zullen dromen.

En eerlijk delen met de westerse collegae, die islamieten? Mooi niet. Moslim-hulpverleners vinden dat het VN-systeem doordrenkt is van westerse superioriteit en ze hebben niets met de westerse vanzelfsprekendheid waarmee een onderwerp als vrouwenrechten de internationale ontwikkelingshulpprogramma's doordeseemt. En dat luide gepronk met logo's van Oxfam en Unicef op iedere waterpomp en *Gift of the American people* op elke zak rijst vinden ze ordinair: in de Arabische cultuur geef je in stilte en nederigheid.

Westerse hulpverleners staan in Somalië mokkend langs de zijlijn. 'Het ontbreekt ze aan nutritionele deskundigheid,' zei er een over de islamitische concurrenten. 'Je moet mensen die ondervoed zijn geen dadels voeren. Die zijn veel te moeilijk te verteren.'

Samenwerken voor optimale slachtofferhulp zit er voorlopig niet in. Sinds 9-11 zijn westerse organisaties bang dat donoren hen zouden zien als Arabierenvriendjes en de islamitische organisaties willen door Taliban en al-Qaida niet worden gezien als makers van westerse imperialisten.

Het is Koude Oorlog in de humanitaire hotspots. ■